

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบในการวิจัย

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ในลักษณะการวิจัยเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงงาน (Action Research) กล่าวคือ เป็นการทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานบางส่วนที่ได้จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการทดลอง ซึ่งได้ดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน พุทธศักราช 2533 มาเป็นข้อมูลในการกำหนดการวิจัย เพื่อแสวงหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมในการจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี การวิจัยประกอบด้วย การดำเนินการในส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ

1. การทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน
2. การสังเกตและบันทึกผลในระหว่างการทดลอง
3. การประเมินผลการทดลอง ในลักษณะเปรียบเทียบพฤติกรรมการรับสื่อและความพึงพอใจในการรับสารของกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ก่อนและหลังการทดลอง

ส่วนที่ 1 : การทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน

ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 การจัดทำแผนการทดลอง ได้จัดทำแผนการทดลองขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2533 โดยระบุหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ระยะเวลาและสถานที่ทำการทดลอง รายชื่อกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน รวมทั้งขั้นตอนในการทดลอง เสนอขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และขออนุมัติในหลักการให้เป็นโครงการทดลองร่วมกันระหว่างคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมประชาสัมพันธ์ แผนดังกล่าวจัดขึ้นตามแนวทางที่ได้จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการทดลอง ซึ่งดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน พุทธศักราช 2533

1.2 การแต่งตั้งกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน ได้เสนอรายชื่อคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนตามที่ได้ทราบทามไว้ล่วงหน้าและผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้คณะนิติคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่งตั้ง คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี
อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	กรรมการที่ปรึกษา
2. นายประดิษฐ์ อูราสุข
นายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี	กรรมการที่ปรึกษา
3. นายจรรยา บุญยั้ง
กำนันตำบลพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่	ประธานกรรมการ
4. นายจำนงค์ ชัยนานฤกษ์
กำนันตำบลแสง อำเภอมือ	กรรมการ
5. นายฉาย เวชสรรเสริญ
กำนันตำบลคลองนารายณ์ อำเภอมือ	กรรมการ
6. นายเพ็ญ ลอตา
กำนันตำบลบางกะจะ อำเภอมือ	กรรมการ
7. นายบุญยั้ง คณะธรรมย์
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ตำบลสินยา อำเภอท่าใหม่	กรรมการ
8. นายประเยาว์ วยธรรม
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือ	กรรมการ
9. นายวิศิษฐ์ ไทกุล
กรรมการสาขาภิบาลพลับพลาจารย์ หมู่ที่ 13
ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอมือ	กรรมการ
10. นายจำนงค์ พึ่งพงษ์
ผู้จัดการรายการอาสาสมัครจากตำบลบ่อ อำเภอมือ	กรรมการ
11. นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค
ผู้ทำการวิจัย	กรรมการและเลขานุการ
- ทั้งนี้คณะกรรมการนิเทศศาสตร์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวขึ้น ตามคำสั่ง
คณะนิเทศศาสตร์ ที่ 25/2533 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2533

1.3 การขออนุมัติใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรีระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 90.25 เมกะเฮิรตซ์ เพื่อการออกอากาศวิทยุกระจายเสียงชุมชนในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ทุกวัน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พุทธศักราช 2533 ถึงวันที่ 31 มกราคม พุทธศักราช 2534 ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์โดยนายสุวิทย์ หวังภูษเคนทร์ รองอธิบดี ได้อนุมัติเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2533 พร้อมทั้งอนุมัติให้ผู้วิจัยและนายประดิษฐ์ อูราสุข ซึ่งเป็นข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ ร่วมเป็นกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนดังกล่าวด้วย

1.4 จัดประชุมคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน เพื่อวางแผน
 ทางในการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน รวม 3 ครั้ง ก่อนการผลิตรายการออกอากาศ
 โดยใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี ระบบ เอฟ.เอ็ม. เป็น
 สถานที่ประชุม

การประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พุทธศักราช 2533
 รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ไปร่วมประชุมชี้แจง
 หลักการและแนวทางดำเนินการของวิทยุกระจายเสียงชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานทางวิชาการ
 ให้กับคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนด้วย ที่ประชุมได้เลือกนายจรรยา บุญยิ่ง
 กำนันตำบลพลอยแหวน เป็นประธาน และให้ผู้วิจัยเป็นกรรมการและเลขานุการ พร้อมทั้ง
 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน ซึ่งประกอบด้วย
 การกำหนดเนื้อหา และรูปแบบของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน การเสนอแนะ
 ปัญหาและแหล่งข้อมูลท้องถิ่น การให้การสนับสนุนการจัดรายการและการวิจัยเกี่ยวกับวิทยุ
 กระจายเสียงชุมชนรวมทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้มีมติให้จัด
 รายการวิทยุกระจายเสียงชุมชนในระหว่างเวลา 11.30 - 12.30 น. ทุกวัน ณ สถานี
 วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี ระบบ เอฟ.เอ็ม. โดยมอบหมายให้
 ผู้วิจัยและนายจางงค์ ฟิ่งพงษ์ เป็นผู้จัดและดำเนินรายการดังกล่าว ที่ประชุมยังเห็นควร
 ให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการโดยใช้แผ่นปลิวและการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ
 พร้อมทั้งให้ทำการถ่ายทอดเสียงรายการ ผ่านหอกระจายข่าวที่กรรมการรับผิดชอบด้วย
 สำหรับการประชุมนั้น ในระยะแรกกำหนดให้มีบ่อยครั้งส่วนระยะต่อไปอาจจะเป็น 2 สัปดาห์
 ต่อครั้ง

ในการประชุมครั้งที่ 2/2533 มีขึ้นเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2533
 ที่ประชุมได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนพร้อมทั้งขอให้
 แก๊ซชื่อกรรมการที่ผิดพลาด 2 คน คือ นายพะเยาว์ วัชรธรรม เป็นนายประเยาว์ วัชรธรรม
 และนายวิศิษฐ์ โทกุล เป็นนายวิศิษฐ์ โทกุล การประชุมครั้งนี้ได้กำหนดเนื้อหารายการวิทยุ
 ชุมชนว่าควรประกอบด้วย

1. ข่าวท้องถิ่น เป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ปัญหาในหมู่บ้านและการทำมา
 หากิน รวมไปถึงข่าวอาชญากรรมที่สำคัญต่าง ๆ

2. รายการด้านความรู้ เป็นการเสนอบทความหรือสัมภาษณ์ทั้งนักวิชาการ และ
 ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในหมู่บ้าน เกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร ประมง ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
 สุขภาพอนามัย และกฎหมายที่จำเป็นสำหรับชาวบ้าน

3. เพลง ใช้เพลงเก่าที่ได้รับความนิยมทั้งลูกทุ่งและลูกกรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่น่าเสนอ

4. การรณรงค์เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือในการพัฒนา แหล่งน้ำ มลภาวะจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และปัญหาอื่น ๆ

5. การสัมภาษณ์บุคคลตัวอย่างในหมู่บ้านที่เป็นแบบอย่างที่ดี ที่ประชุมได้กำหนดชื่อรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชนว่า "รายการสร้างสรรค์ จันทบุรี" และได้มอบหมายให้นายบุญยั้ง คณะธรรมย์ ไปจัดทำเพลงลำตัดเพื่อใช้เป็นไตเติ้ล รายการ โดยใช้คณะลำตัดของตำบลสิพยาซึ่งมีชื่อเสียงในท้องถิ่นมาก

สำหรับการประชุมครั้งที่ 3/2533 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2533 นอกจากที่ประชุมจะได้พิจารณาถึง เรื่องที่ควรนำมาเสนอในรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน แล้ว ยังได้พิจารณาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยโดยให้สุ่มจากหมู่บ้าน 4 ทิศทางรอบสถานีทดลอง กลุ่มละ 50 ตัวอย่าง ดังนี้

ทิศเหนือ ได้แก่ หมู่บ้านในเขตตำบลแสง และใกล้เคียง ในเขตอำเภอ เมือง และอำเภอมะขาม

ทิศตะวันออก ได้แก่ หมู่บ้านในเขตตำบลปลับปลา และตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง

ทิศใต้ ได้แก่ หมู่บ้านในเขตตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง และตำบล สิพยา อำเภอท่าใหม่

ทิศตะวันตก ได้แก่ หมู่บ้านในเขตตำบลบ่อพุ และตำบลพลอยแหวน อำเภอ ท่าใหม่

ทั้งนี้กำหนดการออกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (Pre-test) ในวันที่ 29 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2533

นอกจากนั้นที่ประชุมยังได้พิจารณาเห็นชอบกับรายการตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น และเสนอให้ที่ประชุมพิจารณา รวมทั้งได้พิจารณาการเปิดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน ครั้งแรก ในวันที่ 1 ธันวาคม พุทธศักราช 2533 โดยขอให้ เป็นรายการพิเศษ ประกอบด้วยคำปราศรัยเปิดรายการของผู้อำนวยการจังหวัดจันทบุรี จากนั้นเป็นการสนทนา ในลักษณะกึ่งสัมภาษณ์ประชาชน (ประกอบด้วย กำนันตำบลพลอยแหวน ตำบลบางกะจะ ตำบล คลองนารายณ์ และตำบลแสง ซึ่งเป็นกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน) เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่นและรายการสร้างสรรค์จันทบุรี โดยในการติดต่อขอคำปราศรัย จากผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรีนั้น ประธานกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน เป็นผู้ติดต่อให้

1.5 การประชาสัมพันธ์โครงการ ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อเชิญชวนติดตามฟังรายการ สร้างสรรค์จินตบุรี และส่งข่าวสารรวมทั้งข้อคิดเห็นในการปรับปรุงรายการดังนี้

- เผยแพร่ข่าวการจัดรายการในรายการข่าว 6 โมงเช้า และรายการต่าง ๆ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี
- จัดพิมพ์แผ่นปลิวประชาสัมพันธ์ จำนวน 20,000 แผ่น แจกจ่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอท่าใหม่
- การประชุมชี้แจง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของอำเภอเมืองจันทบุรี และอำเภอท่าใหม่ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พุทธศักราช 2533 โดยผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้ชี้แจงเรื่องนี้ต่อที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของอำเภอเมืองจันทบุรี ส่วนกำนันตำบลพลอยแหวนได้ชี้แจงต่อที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านของอำเภอท่าใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการแจกจ่ายแผ่นปลิวและแจ้งให้ชาวบ้านได้ทราบทั่วกัน

1.6 การจัดทำรายการตัวอย่างเพื่อทดสอบสื่อ ได้จัดรายการตัวอย่างขึ้น โดยใช้รูปแบบเนื้อหาและวิธีการนำเสนอตามที่คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนกำหนดขึ้น รายการดังกล่าวได้เปิดให้ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนฟังเพื่อติชมและเสนอแนะในการปรับปรุง เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชนต่อไป ที่ประชุมได้พิจารณารายการตัวอย่างนี้ในการประชุมครั้งที่ 3/2533 และได้ให้ความเห็นชอบโดยขอให้ปรับปรุงด้านคุณภาพเสียง และเพลงประกอบให้สอดคล้องกับเนื้อหา

2. ขั้นตอนการ

2.1 การจัดรายการออกอากาศได้ดำเนินการจัดรายการสร้างสรรค์จินตบุรีตามหลักการของวิทยุกระจายเสียงชุมชน โดยยึดรูปแบบเนื้อหา และวิธีการนำเสนอที่คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนได้กำหนดให้ รายการดังกล่าวออกอากาศทุกวันทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี ระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 90.25 เมกะเฮิรตซ์ ระหว่างเวลา 11.30 - 12.30 น. ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พุทธศักราช 2533 - วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2534 โดยตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2534 ได้เพิ่มการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี ระบบเอ.เอ็ม. ความถี่ 1125 กิโลเฮิรตซ์ อีกสถานีหนึ่งด้วย เนื่องจากทางสถานีฯ ได้พิจารณาเห็นว่ารายการเป็นที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านประกอบกับได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่า วิทยุที่ชาวบ้านนำติดตัวไปฟังในสวนหรือนอกบ้านนั้นนิยมที่จะนำ

วิทยุระบบเอ.เอ็ม. มากกว่า ระบบเอฟ.เอ็ม. และในช่วงเวลานั้นเป็นฤดูแล้งไม้ผลกำลังออกดอก บางวันชาวสวนต้องทำงานในสวนตลอดทั้งวันโดยไม่กลับมารับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน ทำให้ไม่สามารถติดตามผังรายการอย่างต่อเนื่องได้

อย่างไรก็ดี ในการผลิตรายการสร้างสรรค์จันทบุรีในระหว่างการผลิตนั้น ได้ผลิตขึ้นทั้งสิ้น 65 รายการ แต่ออกอากาศเพียง 62 รายการโดยต้องงดไป 3 รายการคือ รายการประจำวันี่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2533 เนื่องจากกระแสไฟฟ้าดับ รายการประจำวันี่ 9 มกราคม พุทธศักราช 2534 เนื่องจากสถานีฯ ได้รับคำสั่งให้งดรายการปกติ เพื่อถ่ายทอดเสียงการแถลงนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่ต่อรัฐสภา รายการประจำวันี่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2534 เนื่องจากสถานีได้รับคำสั่งให้งดออกรายการปกติ เพื่อถ่ายทอดเสียงการประชุมที่แจ้งหัวหน้าส่วนราชการ เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่

ในการผลิตรายการสร้างสรรค์จันทบุรีนั้นจะผลิตรายการวันต่อวัน โดยบันทึกเสียงให้เสร็จสิ้นในคืนก่อนวันออกอากาศหรือเช้าวันออกอากาศเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยที่สุด และหากวันใดมีข่าวด่วน ก็จะใช้วิธีการรายงานในห้องส่งในลักษณะรายงานสด แทรกสลับกับเนื้อหารายการที่บันทึกเทปไว้ ในแง่ของการผลิตรายการนั้นมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบรายการ ใช้รูปแบบของรายการนิตยสารทางอากาศ (Magazine Programme) กล่าวคือเนื้อหาและวิธีการนำเสนอจะมีหลายเรื่องหลายราว และมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย ความยาวของรายการประมาณ 55 นาที การดำเนินรายการมีทั้งใช้ภาษากลางและภาษาถิ่น ใช้ผู้ดำเนินรายการ 2 คน สลับเปลี่ยนกัน คือผู้วิจัย และนายจำนงค์ ฝั่งพงษ์ โดยผู้วิจัยจะดำเนินรายการเป็นภาษากลาง ส่วนนายจำนงค์ ฝั่งพงษ์ จะดำเนินรายการเป็นภาษาถิ่น (จันทบุรี)

กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้ฟังในเขตชนบทชานเมือง ของอำเภอเมืองจันทบุรี และอำเภอท่าใหม่ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปี ขึ้นไป) ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพด้านการเกษตรและมีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย หรือรับราชการบ้างบางส่วน ส่วนกลุ่มเป้าหมายรอง คือผู้ฟังอื่น ๆ

เนื้อหารายการ ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก คือ ข่าว ความรู้ ความคิดเห็น และเพลง ซึ่งเป็นไปตามต้องการของผู้ฟังเป็นหลัก คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนจะประชุมเพื่อเสนอแนะเนื้อหาที่ควรนำเสนอ ประมาณ 15 วัน/ครั้ง รวมทั้งช่วยประสานแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นให้ ในการเก็บข้อมูลมาจัดรายการนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของ

ผู้วิจัย และนายจำนงค์ พึ่งพงษ์ ซึ่งมีทั้งลักษณะเชิงผู้เกี่ยวข้องมาให้สัมภาษณ์ที่สถานีฯ หรือ การออกไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ซึ่งการดำเนินการนั้นกว่าร้อยละ 80 เป็นการออกไปเก็บข้อมูลในพื้นที่

ข้อมูลที่ได้อีกลักษณะหนึ่งคือ ผู้วิจัย และนายจำนงค์ พึ่งพงษ์ จะออกไปหาข้อมูลในพื้นที่ ตามคำแนะนำของชาวบ้าน รวมทั้งการออกไปพูดคุยกับคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน โดยแวะไปเยี่ยมเยียนที่บ้าน หรือการพบปะอย่างไม่เป็นทางการอื่น ๆ เช่น ในงานเลี้ยง หรือ การไปร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน วิธีการนี้นอกจากจะได้ข้อมูลแล้ว ยังได้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนารายการที่น่าสนใจยิ่งขึ้น

แหล่งข้อมูล ใช้แหล่งข้อมูลจากท้องถิ่นเป็นหลักในการผลิตรายการ โดยข้อมูลรายการจะได้มาจาก 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. หน่วยงานของรัฐและเอกชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานทางวิชาการและการส่งเสริมการผลิตในภาคเกษตรได้แก่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ 4 จันทบุรี ศูนย์วิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจันทบุรี หรือศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น หน่วยงานเหล่านี้จะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการให้ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการผลิตให้แก่เกษตรกร โดยผู้จัดรายการจะเป็นสื่อกลางนำปัญหาจากชาวบ้านมาสอบถามหาคำตอบจากเจ้าหน้าที่ หรือเป็นผู้ประสานนำผลงานวิจัย หรือเทคนิคในการผลิตใหม่ ๆ เผยแพร่ไปสู่ประชาชนโดยรายการสร้างสรรค์จันทบุรี นอกจากนี้หน่วยราชการและเอกชนอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรีก็เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้จัดรายการใช้ในการแสวงหาคำตอบ หรือข่าวสารสำหรับผู้ฟังเช่นเดียวกัน

2. จากประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ บุคคลที่เป็นผู้นำในท้องถิ่น บุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี หรือบุคคลที่รู้เรื่องดีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ผู้ฟังสนใจ บุคคลเหล่านี้เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ และเป็นที่น่าสนใจของผู้ฟังเพราะมีความใกล้ชิด ค้นเคย

ในการติดต่อแหล่งข้อมูลเหล่านี้ ผู้จัดรายการจะเป็นผู้ติดต่อโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยที่ผู้ฟังหรือกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนเป็นผู้ติดต่อให้ นอกจากนี้ในการเก็บข้อมูล ผู้จัดรายการจะออกไปยังแหล่งข้อมูลโดยตรงเกือบทั้งหมดโดยใช้เทปบันทึกเสียงแบบกระเป๋าท้าว (Portable tape) ในการบันทึกเสียง เพื่อนำมาตัดต่อบันทึกเป็นรายการสมบูรณ์ในห้องบันทึกเสียงอีกครั้งหนึ่ง

ในการผลิตรายการสร้างสรรค์จันทบุรี ผู้วิจัยจะทำหน้าที่ในการวางแผนผลิต รายการร่วมกับนายจำนงค์ ฝั่งพงษ์ ซึ่งเป็นกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนและ เป็นชาวสวนในพื้นที่ โดยจะหาหรือทุกวันก่อนออกเก็บข้อมูลร่วมกัน หรือแยกย้ายกันออกเก็บ ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลแล้วผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมและเลือกเนื้อหามาผลิตรายการโดยเป็นผู้ ดำเนินรายการเอง หรือให้นายจำนงค์ ฝั่งพงษ์ เป็นผู้ดำเนินรายการ สลับกันไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้บันทึกเสียง และตัดต่อรายการด้วยตนเองทั้งหมด

2.2 การประชุมคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน ในระหว่าง การจัดรายการออกอากาศ คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน ได้ประชุมกัน รวม 3 ครั้ง เพื่อพิจารณาเสนอแนะเรื่องและเนื้อหาที่ควรนำมาผลิตรายการเผยแพร่ใน รายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน ในการประชุมแต่ละครั้งกรรมการได้รายงานผลการรับฟัง ของประชาชน อุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานรวมทั้งเสนอแนะการปรับปรุงรูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น สารสำคัญมีดังนี้

การประชุมครั้งที่ 4/2533 เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2533 ผู้ฟัง ในพื้นที่ทดลองยังมีน้อยมาก เพราะส่วนใหญ่ยังไม่ทราบเรื่องการจัดรายการ ส่วนการถ่ายทอดเสียงตามสายที่คลองนารายณ์ และแสลงมีเสียงรบกวน พร้อมกันนี้กรรมการหลายคนได้ แสดงความวิตกว่าจะมีข่าวสารมาผลิตรายการไม่เพียงพอ และขอให้เพิ่มการเสนอข่าวใน รายการให้มากขึ้น เพราะเป็นที่สนใจของผู้ฟัง

การประชุมครั้งที่ 5/2533 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2533 ผู้ฟังในพื้นที่ทดลอง มีเพิ่มขึ้นแต่ยังคงมีน้อย เพราะยังกระจายข่าวให้ชาวบ้านทราบไม่ทั่วถึง ทั้งนี้คณะกรรมการ มีความมั่นใจว่าหากชาวบ้านได้ทราบจะมีผู้ติดตามฟังรายการมากขึ้น เพราะเนื้อหาตรงกับที่ ต้องการ นอกจากนี้ชาวสวนส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ฟังเนื่องจากมีการการทำสวนตลอดทั้งวันและ ไม่ได้นำวิทยุ ระบบ เอฟ.เอ็ม. เข้าไปในสวนด้วย ที่ประชุมเสนอแนะให้จัดรายการส่งท้าย ปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ โดยพยายามดึงผู้ฟังให้มีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งจะเป็นทางหนึ่งให้มีผู้ รู้จักรายการและฟังรายการมากขึ้น รวมทั้งเสนอแนะให้ตัดทอนการสัมภาษณ์ให้สั้นลงเพื่อ เสนอเรื่องราว และข่าวสารให้มากขึ้น

การประชุมครั้งที่ 6/2534 ได้กำหนดให้มีการประชุม ในวันที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2534 แต่เนื่องจากกรรมการหลายคนมีภารกิจไม่สามารถมาร่วมการประชุม ได้ทำให้ไม่ครบองค์ประชุมต้องเลื่อนการประชุมเป็นวันที่ 18 มกราคม พุทธศักราช 2534 ซึ่งกรรมการทุกคนได้มาร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน

การประชุมครั้งนี้เป็นการสรุปผล และเตรียมการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองที่ประชุมเห็นพ้องกันว่าทุกห้องที่มีคนฟังมากขึ้นและรูปแบบที่ดำเนินการนั้นน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อห้องถึงแม้ระยะเวลาดำเนินการน้อยเกินไป ที่ประชุมมีมติให้จัดรายการต่อไปหลังจากจบภารกิจในช่วงการวิจัยแล้วโดยขยายชุมชนเป้าหมายให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด มีกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งอาจจะเป็นกำนันจากทุกตำบลหมู่บ้านในจังหวัดจันทบุรี นอกจากนั้นยังเห็นควรให้มีการหารายได้สนับสนุนการจัดรายการด้วย สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองนั้น ที่ประชุมกำหนดให้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 - 10 กุมภาพันธ์ 2534 โดยกรรมการซึ่งเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านจะสนับสนุนในการนัดหมายบุคคลที่ตกเป็นตัวอย่างให้ด้วย

ส่วนที่ 2 : การสังเกตและบันทึกผลระหว่างการทดลอง

ในระหว่างการทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน ตั้งแต่เริ่มเตรียมการทดลองในเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2533 จนถึงเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองออกอากาศรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2534 ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตและบันทึกผล เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยด้วย ในการสังเกตและบันทึกผลนี้ ได้ดำเนินการในส่วนสำคัญ ๆ 5 ส่วน คือ

1. ทางด้านที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือของสถานี
2. ทางด้านที่เกี่ยวข้องกับกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน
3. ทางด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง
4. ทางด้านที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการและเอกชนในท้องถิ่น
5. ทางด้านที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายการ

ทั้งนี้ ได้จัดทำเป็นบันทึกภารกิจการวิจัยและบันทึกเนื้อหารายการสร้างสรรค์จันทบุรี เป็นประจำทุกวัน เพื่อบันทึกเหตุการณ์สำคัญ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 3 : การประเมินผลการทดลอง

เป็นการวัดผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายก่อน และหลังการทดลองออกอากาศรายการสร้างสรรค์จันทบุรี เพื่อดูผลของรายการสร้างสรรค์จันทบุรี ต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม การรับสื่อและความพึงพอใจในการรับสาร โดยได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากร

ได้แก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายในพื้นที่ทดลองซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตชนบทชานเมืองของจังหวัดจันทบุรี มีลักษณะที่อยู่กันอย่างหนาแน่นพอสมควร โดยปลูกบ้านเรือนกระจายทั่วพื้นที่ในลักษณะบ้านสวน อยู่ห่างจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรีระบบ เอฟ.เอ็ม. ในรัศมีโดยรอบตั้งแต่ 6 - 10 กิโลเมตร ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดไว้จำนวน 200 คน แต่หลังจากทดลองแล้วการติดตามสัมภาษณ์เพื่อวัดผลหลังการทดลองสามารถติดตามได้เพียง 196 คน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินผลครั้งนี้

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มหมู่บ้านในพื้นที่ทดลอง ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรี ระบบ เอฟ.เอ็ม. กลุ่มละ 50 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบ Simple Random Sampling สำหรับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 196 คนที่ใช้ในการประเมินผลครั้งนี้ประกอบด้วย

กลุ่มหมู่บ้านทางทิศเหนือ จำนวน 48 ตัวอย่าง เป็นราษฎรในเขตตำบลแสงอำเภอมือ 45 ตัวอย่าง จากตำบลท่าช้าง อำเภอมือ 1 ตัวอย่าง และจากตำบลพลวงอำเภอมะขาม 2 ตัวอย่าง

กลุ่มหมู่บ้านทางทิศตะวันออก จำนวน 49 ตัวอย่าง เป็นราษฎรในเขตตำบลพลับพลา 15 ตัวอย่าง และตำบลคลองนารายณ์ 34 ตัวอย่าง

กลุ่มหมู่บ้านทางทิศใต้จำนวน 49 ตัวอย่าง เป็นราษฎรในเขตตำบลบางกะจะ 40 ตัวอย่าง และตำบลสิษยาตอล่าง 9 ตัวอย่าง

กลุ่มหมู่บ้านทางทิศตะวันตก จำนวน 50 ตัวอย่าง เป็นราษฎรในเขตตำบลพลอยแหวน 23 ตัวอย่าง ตำบลบ่อพูน 19 ตัวอย่าง และตำบลสิษยาตอบน 8 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ รายได้ และสื่อที่มีอยู่ในบ้าน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกาารเปิดรับสื่อในช่วง 11.30-12.30 น. ใช้เฉพาะการวัดผลก่อนเริ่มทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน โดยมีคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ การฟังวิทยุและประโยชน์ที่ได้รับ ทศนคติที่มีต่อรายการวิทยุ รวมไปถึงการติดต่อกับรายการวิทยุในช่วงเวลาดังกล่าว

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกาารเปิดรับสื่อ ในช่วงเวลา 11.30-12.30 น. ใช้เฉพาะการวัดผลหลังการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน โดยมีคำถามซ้ำเช่นเดียวกับตอนที่ 2 จำนวน 10 ข้อ เพื่อเปรียบเทียบผล

นอกจากนี้ยังมีคำถามเกี่ยวกับการรับทราบการจัดรายการและสาเหตุที่ฟังความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและการดำเนินรายการ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การเก็บข้อมูล

ใช้อาสาสมัครจากบุคคลในพื้นที่ จำนวน 10 คน ออกทำการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่ได้จัดทำไว้แล้ว ดังนี้

การวัดกลุ่มตัวอย่างก่อนทดลอง ใช้แบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ดำเนินการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวันที่ 29 และ 30 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2533

การวัดกลุ่มตัวอย่างหลังทดลอง ใช้แบบสอบถาม ตอนที่ 3 ดำเนินการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างชุดเดิม ในระหว่างวันที่ 1 - 10 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2534

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC+ โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการอธิบาย

1.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อและความพึงพอใจในการรับสารของกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ในเชิงเปรียบเทียบ

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ใช้ t - test เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1 และ 2

สมมติฐานข้อที่ 1 : ผู้ฟังจะนิยมฟังรายการวิทยุในช่วงเวลาดังกล่าวมากขึ้น

ความนิยมฟังรายการวัดจากระดับการฟังในคำถามข้อ 16 ของแบบสอบถามตอนที่ 2 สำหรับรายการเดิมและข้อ 31 ของแบบสอบถามตอนที่ 3 สำหรับรายการสร้างสรรค์ จันทบุรี โดยให้ค่าระดับการฟังดังนี้

๐ = ไม่เคยฟัง

1 = ได้ฟังน้อยมาก

2 = นาน ๆ ฟังที

3 = ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง

4 = ฟังเป็นประจำ

สมมติฐานข้อที่ 2 : ผู้ฟังจะพึงพอใจในการฟังวิทยุกระจายเสียงเพิ่มขึ้น

ความพึงพอใจวัดได้จากความรู้สึกที่เกิดขึ้นในการฟังรายการของผู้ฟัง ในคำถามข้อ 17 ของแบบสอบถามตอนที่ 2 สำหรับรายการเดิม และคำถามข้อ 33 ของแบบสอบถามตอนที่ 3 สำหรับรายการสร้างสรรค์จันทบุรี โดยให้ค่าระดับความพึงพอใจในการฟังรายการดังนี้

2 = ชอบมาก , ชอบ

1 = เฉย ๆ

๐ = ไม่ชอบ , ไม่ชอบอย่างยิ่ง